

Etablering av nye kulturstudier innenfor akademia

"Cultural studies" og "cultural policy research" – dialog eller konflikt?

Per Mangset

Høgskolen i Telemark

per.mangset@hit.no

Abstract

In this paper we discuss the institutionalisation of "cultural studies" and "cultural policy research" as academic disciplines. Cultural studies was institutionalised from inside Academia, initially as an alternative to traditional humanistic disciplines. Despite its humanistic background cultural studies became profoundly influenced by the social sciences and their broad concept of culture. The paper discusses disciplinary characteristics of cultural studies: It appears as an eclectic, radical and social constructivist discipline. The paper also describes the specific phases of the institutionalisation process, i.e. the establishment of centres, academic journals, conferences and study programmes. Cultural studies has a longer history and a broader impact as an academic study programme than cultural policy research. Cultural policy research rather forced itself into Academia from outside, i.e. from the political and administrative world. It has therefore often been looked upon as a low-quality and instrumental discipline. The institutionalisation of cultural policy research closely reflects the development of cultural policy and administration in many countries after World War II. Study programmes have been launched in order to respond to the need for competent personnel in the new public cultural administrations. International organisations also have attempted to develop competent cultural policy research. Since the early 1990s cultural policy research has gone through a gradual "academic turn": Research conferences, referee journals, research projects and study programmes were established. The paper still describes cultural policy research as a multidisciplinary and eclectic discipline that lacks specific canonical texts and theoretical heroes. Cultural studies and cultural policy research have influenced each other. In some respects they also converge: While cultural policy research strives to become more academic and avoid the stigma of "instrumentality", are spokesmen for cultural studies trying to make cultural studies more "useful" by speaking up for educating "cultural technicians".

Keywords:

Cultural studies, cultural policy research, academic institutionalization, instrumentality

Innledning

I løpet av de siste tiårene er det etablert en rekke studietilbud ved universiteter og høyskoler i inn- og utland innenfor ulike typer tverrfaglige kulturstudier. Det er i tillegg opprettet vitenskapelige stillinger, publisert bøker og artikler, startet tidsskrifter og avholdt forskningskonferanser på slike fagfelt. Begrepet "tverrfaglige kulturstudier" kan favne en vid flora av studietilbud, for eksempel innenfor "kultur og kommunikasjon", "kulturvitenskap", "flerkulturell forståelse", "kulturarbeid", "cultural studies", "arts management", "cultural policy studies" og "creative industries studies". Som akademiske studietilbud og/eller forskningsfelt lener disse studiene seg i høy grad mot etablerte humanistiske og samfunnsvitenskapelige forskningstradisjoner, gjerne i en tverrfaglig blanding.

Internasjonalt representerer "cultural studies" en hovedstrømning innenfor tverrfaglige kulturstudier. Siden 1960-tallet er "cultural studies" blitt etablert som et populært studietilbud og en ekspansiv akademisk disiplin i mange land. Seinere har det skjedd en lignende akademisk institusjonalisering av "cultural policy research". Begge fagtradisjoner har også fått et visst fotfeste ved enkelte norske universiteter, høyskoler og/eller forskningsinstitutter. Ved Høgskolen i Telemark ble det etablert et nytt hovedfagsstudium (seinere: masterstudium) i tverrfaglige kulturstudier i 1999, med referanser til den internasjonale "cultural studies"-tradisjonen. Studiet fikk primært en humanistisk profil, men trakk også veksler på fortolkende samfunnsvitenskap. I 2008 publiserte studiets "founding father", Ole Martin Høystad, sammen med tre andre nordiske forskere, en lærebok i "nye kulturstudier" (Sørensen, Høystad, Bjurström og Vike 2008). Den representerer et forsøk på å definere en spesifikk nor-

disk versjon av "cultural studies". Fagmiljøet ved Høgskolen i Telemark og Telemarksforskning har dessuten, siden tidlig på 1990-tallet, bidratt aktivt, både nasjonalt og internasjonalt, til oppbygningen av kulturpolitikkforskning ("cultural policy research") som akademisk forskningsfelt. Etter hvert har også denne fagtradisjonen, som har en sterkere samfunnsvitenskapelig forankring, fått en sentral plass innenfor det førnevnte masterstudiet.

På denne bakgrunn skal jeg beskrive sentrale trekk ved institusjonaliseringen av disse to fagtradisjonene innenfor academia mer allment. Jeg berører også samspill, konflikter og forskjeller mellom de to tradisjonene. Nye tverrfaglige fagfelt med akademiske ambisjoner møter ofte skepsis fra mer etablerte akademiske disipliner: Dreier det seg egentlig om skikkelig vitenskap? Bringer de nye fagfeltene fram noen ny kunnskap som ikke de etablerte disiplinene like gjerne kunne frambrakt? Ulike typer tverrfaglige kulturstudier er også blitt møtt med slik skepsis. Hovedformålet med denne artikkelen er likevel ikke å diskutere den vitenskapelige kvaliteten til de nevnte fagområdene eller disiplinene. Jeg anlegger i stedet et kultursosiologisk perspektiv på institusjonaliseringen av de to særskilte fagområdene "kulturstudier" (cultural studies) og "kulturpolitikkforskning" (cultural policy research, cultural policy studies). Det kan innvendes at det er problematisk rent analytisk å sammenligne "kulturstudier" og "kulturpolitikkforskning", ettersom det første kanskje mest er en akademisk undervisningsdisiplin, det andre primært et forskningsfelt. En slik innvending bør likevel ikke gjøre sammenstillingen uinteressant. Artikkelen bygger dels på tilgjengelig faglitteratur og dokumenter, dels på personlige erfaringer.

Institusjonalisering av akademiske disipliner og forskningsfelt

Den forannevnte boka om "nye kulturstudier" kan bli et viktig skritt i institusjonaliseringen av "cultural studies" som akademisk undervisnings- og forskningsdisiplin i Norden (Sørensen et. al. 2008). Skjønt disiplin? "Cultural studies" ble jo opprinnelig etablert som en slags antidisiplin – i opposisjon både til elitært humanistiske og positivistisk samfunnsvitenskapelige disipliner. En av forgrunnsfigurene innenfor "cultural studies", Tony Bennett, beskrev i en artikkel fra 1998 fortsatt "cultural studies" som en "reluctant discipline" (Bennett 1998a: 528). Likevel er det ikke tvil om at "cultural studies" har gjennomgått en akademisk institusjonaliseringsprosess. Fagområdet er langt på vei etablert som en akademisk disiplin på linje med andre, mer tradisjonelle akademiske disipliner.

Men hva er det som kjennetegner institusjonalisering av en ny akademisk disiplin? Ben-David og Collins gir – i en studie av utviklingen av (eksperimentell, fysiologisk) psykologi som "ny vitenskap" – følgende skjematiske framstilling av hvordan nye vitenskapelige disipliner vokser fram:

Ideas beget ideas until the time is ripe for a new and coherent system of thought and research to arise. Thenceforth the system possesses a life of its own. It is identified as a new field of science, is eventually given a name of its own (such as chemistry or psychology), and grows rapidly into maturity (1966:451).

Her rettes imidlertid søkelyset primært mot den rent idémessige utviklingen. Kan man også identifisere noen typiske etapper i den institusjonelle etableringsprosessen? Ben-David og Collins peker på at det bare er et utvalg av fruktbare ideer som faktisk blir

videreført i vitenskapelig sammenheng. De retter derfor søkelyset mot de mekanismene i omgivelsene som bidrar til at noen originale ideer blir selektert inn i forskersamfunnet (ibid:452). De viser så hvordan "specialised psychological publications [towards 1880] came to constitute the bulk of the work in the field" (ibid:453). Ben-David og Collins hevder videre:

The acceleration of production was associated with a growing consciousness among these men [the new psychologists] of the existence of a distinct field of psychology, and of the need for distinguishing their work from traditional fields (ibid.).

Ben-David og Collins identifiserer følgende tre betingelser for eksistensen av en slik ny vitenskapelig identitet:

(1) the person must do empirical work in the subject matter of psychology; (2) he must not have some other clearly established scientific identity, such as physiologist; (3) he must be a part of an on-going group of scientific psychologists, rather than an isolated individual (ibid:453-454).

Ben-David og Collins utformet ikke med dette noen historisk-sosiologisk modell av institusjonaliseringen av nye akademiske disipliner. Men de bidro til at vi dreier søkelyset vekk fra ensidig kognitive og over til mer institusjonelle aspekter ved etableringsprosessen, for eksempel mot etableringen av spesifikke forskernettverk, formidlingsarenaer, forskningsprogrammer og studietilbud i academia innenfor tverrfaglige kulturstudier: Har det dannet seg særskilte forskerfellesskap ("scientific communities") på feltet? Trekker aktørene på

feltet mer eller mindre klare grenser mellom sitt eget og andres forskningsfelt?

Vi kan spekulere på hva som skal til for at et nytt fagområde blir anerkjent og får status som akademisk disiplin. Fagfeltet bør antakelig kunne vise til en særskilt opprinnelseshistorie. Hvor ble grunnsteinen til fagfeltet lagt, hvem var pionerene (Clark 1972)? Det har også vært en fordel om det kan vises til noen kanoniske tekster, noen referanseverk som kan bidra til å definere fagområdet. Disse tekstene bør nok dessuten referere til noen ledende teoretikere – et "Pantheon of leading thinkers". Aller helst burde fagfeltet skaffe seg sine *egne* faglige helter, men et fagfelt på jakt etter institusjonalisering kan også låne stråleglans fra sentrale teoretikere innenfor mer etablerte akademiske disipliner. Etablering av institusjonaliserte arenaer for faglig utveksling kan være et neste viktig trinn i den akademiske institusjonaliseringsprosessen. Særlig innenfor naturvitenskapene og samfunnsvitenskapene er internasjonale forskningskonferanser med kritisk faglig meningsutveksling én viktig type arena. Referee-baserte forskningstidsskrifter er en annen – og enda viktigere – arena: De har betydning både for forsknings- og institusjonsfinansiering og for vitenskapelige tilsettingsprosesser. Etablering av slike arenaer kan dessuten bidra til å skape eller befeste et særskilt "forskerfellesskap" – et "scientific community". Opprettelse av spesifikke akademiske stillinger – for eksempel professorater i kulturstudier og/eller kulturpolitikk – kan befeste forskerfellesskapet ytterligere. Er forskerfellesskapet heldig, får det også sitt eget forskningsprogram, eller iallfall en øremerking av midler, innenfor sitt nasjonale forskningsråd. Det nye forskningsfeltets disiplinære portvoktere må så selvsagt drive aktivt grenseforvaltningsarbeid: Hvem kan ønskes velkommen

innenfor, som rettroende aktører på feltet? Og hvem må holdes utenfor, som vantro? Slik skiller for eksempel den medisinske disiplinen mellom ekte medisinsk vitenskap og uvitenskapelig kvakksalveri, mens historikerne heller trekker grensen mellom skikkelig historisk forskning og tverrfaglig kulturanalytisk tåkeprat.¹ På lignende vis driver både "cultural studies" og "cultural policy research" mer eller mindre aktiv overvåkning av grensene mot kjettere og falske profeter.

Etableringen av nye studietilbud ved universiteter og høyskoler – fra bachelor- til PhD-nivå – utgjør ellers et viktig, men ofte lite påaktet, skritt i den disiplinære institusjonaliseringsprosessen (Mangset 2009). Her definerer forskerfellesskapet fagfeltets eller disiplinens innhold og grenser overfor nye rekrutter. Studieplaner for master- og PhD-studier kan virke som tråkige byråkratiske dokumenter. Men de representerer samtidig viktige materielle uttrykk for fagfeltets egendefinisjon – for hva som oppfattes som "normalvitenskap". "Taus kunnskap" om fagområdets innhold og grenser kommer også til syne i undervisning, veiledning og faglig-administrativ diskusjon. Dessuten utgjør selvsagt innførbøker, "textbooks", viktige uttrykk for fagfeltets egendefinisjon og institusjonaliseringsnivå. Chris Barkers *Cultural Studies* (2004) og den nordiske forfatterkvartettens *Nye kulturstudier* (2008) er to av mange eksempler på dette innenfor "cultural studies". Cummings og Katz' *The Patron State* fra 1987, min egen *Kulturliv og forvaltning* fra 1992 og Jim McGuigans *Rethinking cultural policy* fra 2004 er lignende eksempler fra kulturpolitikkområdet. Men "cultural studies"-bøkene framstår i høyere grad som "international textbooks" med ambisjoner om å gi en fullstendig innføring i en ny akademisk disi-

plin. Det fins derimot ennå ingen virkelig "international textbook" innenfor "cultural policy studies". Institusjonaliseringen av de to fagområdene har altså vært ganske forskjellig. Vi skal se nærmere på det.

Cultural studies. Institusjonalisering, særtrekk og kritikk

Til tross for gode lærebøker kan det være vanskelig å få grep om hva "cultural studies" egentlig er for noe. Man prøver forgjeves å fange en mangetydig akademisk tåkedott; man er henvist til å jakte på et bevegelig mål: "Cultural studies" og "cultural studies" betyr åpenbart ikke alltid det samme. Og mellom de internasjonale versjonene av "cultural studies" og den nordiske varianten "nye kulturstudier" kan det være viktige forskjeller. Når jeg skriver noe karakteriserende og kritisk om "cultural studies" i det følgende, forholder jeg meg til en konvensjonell lærebokversjon, for eksempel slik den framstilles i Chris Barkers innføringsbok av samme navn (Barker 2004).

Ifølge den konvensjonelle opprinnelsehistorien oppsto "cultural studies" ved Universitetet i Birmingham på 1960-tallet, med Richard Hoggart som "founding father" og Raymond Williams, og etter hvert Stuart Hall, som sentrale forgrunnsfigurer (Barker 2004, Sørensen et. al. 2008). Denne typen kulturstudier ble i høy grad etablert i opposisjon eller som alternativ til etablerte akademiske disipliner, ikke minst til humanistiske disipliner som ensidig feiret den høye kulturen. Interessen for mer folkelige kulturytringer, for dagliglivskultur og for et bredt, nærmest antropologisk kulturbegrep synes seinere stadig å ha preget fagtradisjonen. Denne siden av "cultural studies"-tradisjonen fanges utmerket opp i Raymond Williams' påstand

om at "culture is ordinary" (Williams 1989). Tradisjonen preges for øvrig av en sosiologiserende påvirkning på humaniora, av teoretisk og metodisk eklektisme, av venstrepolitisk engasjement for sosiale bevegelser, av tverrfaglig skepsis mot akademisk disiplinær kodifisering, av kritisk tilnærming til etablerte akademiske sannheter, av en viss fascinasjon for teoretisk framfor empirisk arbeid, av sosialkonstruktivistisk epistemologi og metodologi – og av større interesse for diskursiv enn for institusjonell makt. Dette er en av flere mulige generelle beskrivelser av "cultural studies".

I denne artikkelen er det særlig institusjonaliseringen av kulturstudier innenfor academia – og relasjonen mellom "cultural studies" og "cultural policy research" – som står på dagsordenen. En antidisiplin som "cultural studies" har riktignok vært ambivalent til institusjonalisering. Det betyr – så vidt jeg kan se – at det har tatt nokså lang tid før man har etablert felles internasjonale faglige arenaer. Men etableringen av "Centre for Contemporary Cultural Studies" i Birmingham i 1964 var selvsagt et første skritt. Etter hvert ble forskningsfeltet ytterligere institusjonalisert gjennom etablering av tidsskrifter som "Cultural studies" (1986), "Theory, culture and society" (1995) og "the European Journal of Cultural Studies" (1999). Det er også etablert en lang rekke forskningssentra for "cultural studies" i ulike land. I 2000 ble det dessuten opprettet en internasjonal organisasjon for fagfeltet, "the Association for Cultural Studies". Det er også opprettet organisasjoner for "cultural studies" i enkeltland eller for grupper av land. I 1996 ble det videre etablert en internasjonal konferanse for "cultural studies" – Crossroads. Den går av stabelen annethvert år. Jeg har inntrykk av at "cultural studies" har hatt størst suksess i den engelsktalende

verden – særlig i Storbritannia, USA og Australia. Men det er også aktivitet i for eksempel Finland, Tyrkia og flere asiatiske land. Derimot har "cultural studies" hatt liten resonans i latinske land, slik som Frankrike. Likevel er fagfeltet sterkt preget av såkalt "French theory"², iallfall hvis vi skal dømme etter litteraturlista i Barkers bok (Barker 2004). Men det handler da kanskje iblant om litt forsinket fransk teori, som gjerne har gått omveien om USA. Der er den blitt språklig og akademisk "vasket" for det engelsktalende, internasjonale, akademiske markedet. Framstående franske teoretikere som Foucault, Derrida og Baudrillard har med glans bestått denne vaskeprøven, mens sentrale kultursosiologer som Pierre Bourdieu, Raymonde Moulin og Pierre-Michel Menger i mindre grad har tålt vasken.

Det er kanskje særlig som akademisk studieprogram at antidisiplinen "cultural studies" har slått gjennom – dels som eget studieprogram og dels som viktig komponent i andre tverrfaglige studieprogrammer (for eksempel i feministiske studier og mediastudier, jf. Sørensen et. al. 2008). Profileringen som selvstendig forskningsdisiplin kan synes mindre tydelig. Det har rett og slett vært et marked for utdannings-tilbud i "cultural studies" blant studenter i mange land. Det kan henge sammen med at fagfeltet tidlig har fanget opp og reflektert over viktige samfunnsmessige endringstendenser, slik som seinmoderne individualiserings- og globaliseringsprosesser (Featherstone 1991). Det henger nok også sammen med "massifiseringen" av høyere utdanning, der nye generasjoner av ungdom med mer variert kulturell erfaring har strømmet til universiteter og høyskoler. Mange av dagens unge vil heller – ut ifra sin kulturelle bakgrunn og personlige erfaring – skrive masteroppgaver om Big Brother eller punk-rock enn om Ibsen eller Mozart.

Men selv om det har vært etterspørsel etter "cultural studies"-programmer fra studenter, har det ikke vært like åpenbart at det har åpnet seg noe særskilt arbeidsmarked for dem etter endt utdanning. Når "cultural studies" har inngått pragmatiske allianser med studietilbud innenfor medier og kommunikasjon – eller "cultural policy" og "arts management" – er det rimelig å se det i dette lyset. Den såkalte "cultural policy debate" innenfor "cultural studies" på 1990-tallet kan også ses som et uttrykk for en ung akademisk disiplins jakt på et arbeidsmarked for sine studenter (Barker 2004:420, Sørensen et. al. 2008: 237-239). Debatten hadde form av en intens diskusjon om hvorvidt fagfellesskapet burde nedtone den utopiske maktkritikken til fordel for et mer pragmatisk fokus på problemstillinger på kulturfeltet. Det var særlig britisk-australske Tony Bennett som tok til orde for en slik mer pragmatisk orientering av "cultural studies" mot de institusjonelle sidene av politisk makt, for en sterkere yrkesretting mot å utdanne "kulturelle teknikere" og for en sterkere disiplinær forankring i academia (Bennett 1998b). Han fikk blant annet støtte fra en annen "cultural studies"-personlighet, australske Stuart Cunningham (1992), som gikk inn for en pragmatisk sosialdemokratisk vei vekk fra den tradisjonelle motstands-, opposisjons- og antikommersialisereretorikken innenfor "cultural studies". Det er interessant – og kanskje litt paradoksalt – å notere seg at denne pragmatiske vendingen innenfor deler av "cultural studies" har møtt særlig sterk kritikk for å svikte sin kritiske rolle fra en sentral figur innenfor "cultural policy"-familien, den marxistisk orienterte kultursosiologen Jim McGuigan (1996, 2004). Han er særlig bekymret for at det kritiske aspektet ved "cultural studies" skal

bli vannet ut, herunder kritikken av nyliberalismen.

Sett fra min synsvinkel som empirisk orientert kultursosiolog er det kanskje noen andre problemer med "cultural studies"-tradisjonen som faller mer i øynene. Dette er også problemer som preger deler av kulturpolitikkforskningen: 1) For det første kan "cultural studies" tradisjonelt programatiske politiske stillingstaking til fordel for bestemte sosiale bevegelser noen ganger føre forskningsaktiviteten på avveier. Den kan for eksempel medføre en naiv idealisering av interesseorganisasjoner i kulturlivet og skygge for innsikt i makt- og interesserelasjoner. Men interesseorganisasjoner i kulturlivet ivaretar selvsagt også interesser og utøver makt, noe vi bør studere med en viss grad av kritisk mistenksomhet. 2) For det andre har det innenfor deler av "cultural studies" vært en tilbøyelighet til å ignorere institusjonell og materiell makt til fordel for diskursiv makt. Dette er jo også et viktig diskusjonstema *innenfor* "cultural studies". 3) For det tredje savner jeg i blant en større interesse for systematisk empirisk-metodisk forskningsarbeid innenfor "cultural studies". 4) For det fjerde kan den tette koplingen mellom "cultural studies" og postmodernisme føre med seg en type radikal epistemologisk relativisme som gjør det vanskelig å forsvare vitenskap som en særskilt erkjennelsesform. 5) For det femte fins det innenfor de seinere års "cultural studies" en sterk fascinasjon for "de store postmoderne forandringer" (jf. Barker 2004, Featherstone 1991). Mange kulturanalytikere med mer eller mindre sterk tilknytning til "cultural studies" legger for eksempel avgjørende vekt på tendenser til individualisering, flytende identiteter, globalisering, institusjonell dedifferensiering, sammenbrudd av hierarkier mellom høy- og lavkultur, og oppløsning av skillet mellom kultur

og økonomi (Gran/De Paoli 2005). Dette er i og for seg fruktbare og prisverdige problemstillinger. Men slike analyser tåler ikke alltid kritisk analytisk diskusjon og empirisk prøving. Det fins for eksempel mye solid sosiologisk forskning som tyder på at den strukturelle tregheten – for eksempel tendensene til at skillet mellom høy- og lavkultur reproduseres – er langt sterkere enn de mest futuristiske kulturanalysene proklamerer (Danielsen 2006). Og våre egne empiriske kunstsosiologiske studier tyder på at oppløsningen av motsetningen mellom kunst og økonomi langt fra er så klar som populærversjonen av denne typen teorier ofte hevder (Røyseng et. al. 2007, Mangset /Røyseng 2009). 5) For det femte er det en fare for at "cultural studies"-språket glir litt for motstandsløst inn i den offentlige samtalen og fungerer som tilslørende ideologi snarere enn som redskap for kritisk analyse.

Barker skriver (2004:6), med referanse til Stuart Hall, at "cultural studies" er "en diskursiv formasjon" snarere enn en akademisk disiplin. Det er en "cluster (or formation) of ideas, images and practices, which provide ways of talking about, forms of knowledge and conduct associated with, a particular topic, social activity or institutional site in society". Et eksempel på slike populære tale- og tenkemåter som har hentet næring fra "cultural studies"-tradisjonen, er forestillingen om at vi lever i en ny æra, der det tradisjonelle skillet mellom kultur og økonomi er i oppløsning, og der kultur, herunder kunst, er blitt en viktig "drivkraft" i en ny samfunnsmessig vekst-økonomi. Slike forestillinger, utmyntet i begreper som "den nye opplevelsesøkonomien", "de kreative industriene", "kulturbasert næringsutvikling" og "kulturelt entreprenørskap", har spredt seg som sopp i regnvær blant politikere og byråkrater i

hele den vestlige verden. Særlig gir slike ideer håp i en marginalisert hverdag til frustrerte kulturpolitikere og kunstnere. Optimistiske forskere og utredere på dette feltet vender gjerne det døve øret til den solide faglige kritikken som er reist fra andre forskere mot opphaussede forestillinger om ”kulturens økonomiske vekstpotensial” (Ringstad 2005, Garnham 2005). Det virker som de mener at man ikke *bør* komme med kritisk-metodiske innvendinger så lenge resultatene tjener den gode sak – kulturens sak.

Institusjonalisering av kulturpolitikk-forskning

Mens ”cultural studies” som nevnt kanskje er en motvillig disiplin, er det mer tvilsomt om ”cultural policy research” er, eller tar mål av seg til å bli, noen ny akademisk disiplin i det hele tatt. Kulturpolitikkforskning har en helt annen institusjonaliserings-historie enn ”cultural studies”. Mens ”cultural studies” sprang ut av akademia og søkte kontakt med samfunnet omkring, har ”cultural policy research” snarere prøvd å trenge seg inn i akademia utenfra. Det har vært litt vanskelig, fordi forskning om kulturpolitikk ofte er blitt betraktet som en type lavtstående og ufri nytteforskning (eller utredning) i statsmaktens servile tjeneste (Nielsen 1999). Det har heller ikke vært helt uten grunn: Deler av forskningen på feltet har utvilsomt hatt preg av ukritisk oppdragsforskning som primært har tjent til å legitimere bestemte kultur- og/eller politikkinteresser. Derfor har det vært en stadig utfordring, ikke bare for kulturøkonome, men også for kulturpolitikk-forskerne å unngå å bli ”a useful hired gun for the cultural establishment” (Peacock 1991:8).³ Spørsmålet om kulturpolitisk forskning skal være en ”critical public

agent” eller en ”hired gun”, har siden vært et svært sentralt stridstema innenfor kulturpolitikkforskningen (Puffelen 1996, Nielsen 1999). For sentrale aktører innenfor forskningsfeltet har det vært viktig å bryte med stigmaet som ”hired gun” for interessegrupper og kulturmyndigheter.

Det kan imidlertid ikke være tvil om at hovedårsaken til institusjonaliseringen av kulturpolitikkforskning som et særskilt forskningsfelt *var* etableringen av kultur som selvstendig forvaltningssektor – på statlig og kommunalt nivå – i mange land i tiårene etter siste verdenskrig. De nye forvaltningene trengte systematisk kunnskap; de trengte utredninger. President de Gaulle opprettet det franske kulturdepartementet med André Malraux’ som kulturminister i 1959. I 1962 etablerte departementet også en egen utredningsavdeling, med den etter hvert sentrale forskningsbyråkraten Augustin Girard som leder (Dubois/Georgakakis 1993). Han bygde opp denne utredningsavdelingen til en sentral premissleverandør for fransk kulturpolitikk. Men Girard og hans avdeling opptrådte slett ikke alltid som lydige tjenere for den politiske makten. Den høyt profilerte franske kulturministeren Jack Lang (1981–86 og 1988–1992) ble, ifølge Girard, ”rasende” på utredningsavdelingen da den ikke uten videre ville dokumentere at kulturdemokratiseringen hadde *lyktes* under Langs ministerperiode (Dubois/Georgakakis 1993:73). Avdelingens undersøkelser tydet snarere på det motsatte: ”Jack Lang har aldri i sitt visjonære hjerte godtatt undersøkelsen av kulturaktiviteter, fordi han opplevde den som en fordømmelse av sine ti år med anstrengelser” (ibid.). Girard fortalte videre at ”Lang forlangte *motanalyser* for å vise at tingene hadde endret seg”.⁴ Så vidt jeg vet, motsto utrederne presset. Girard knyttet for øvrig tidlig sentrale

forskere på feltet til avdelingen. Han trakk blant annet veksler på forskningen til sentrale franske kulturforskere som Pierre Bourdieu, Raymonde Moulin og Joffre Dumazedier (MC 1993).

En annen viktig bakgrunn for den økte interessen for kulturpolitisk forskning var etableringen av universitets- og høyskolestudier i kulturfag. Opprettelsen av studie-tilbud innenfor "lokalt kulturarbeid", "kultur og ledelse", "arts management" og "cultural policy studies" skyldtes framveksten av nye arbeidsmarkeder for kulturbyråkrater og kulturformidlere i mange land (Mitchell/Fisher 1992). Vi som ble tilsatt for å styre med slike studier, hadde selv ofte både forskningserfaring og forskningsambisjoner. Den "akademiske driften", og rett og slett behovet for å ha noe relevant å forelese om til studentene, var en viktig drivkraft bak vår forskningsaktivitet. Vi kunne ikke regne med noen særlig hjelp fra etablerte akademiske disipliner ved de tradisjonelle universitetene. De interesserte seg lite for dette forskningsfeltet (Mangset 1993). Mine første bøker om norsk kulturpolitikk var således nokså direkte produkter av eget forsknings- og undervisningsarbeid de første 10-15 årene som ansvarlig for et kulturarbeiderstudium (Mangset 1984 og 1992). Man måtte rett og slett skynde seg å forske for ikke å komme på etterskudd med undervisningen.

Den akademiske driften for mer forskning på dette feltet var likevel svak på 1970- og 80-tallet. Derimot tok Europarådet flere initiativ. På andre halvdel av 1980-tallet satte de i gang et ambisiøst program for nasjonale ekspertevalueringer av ulike europeiske lands kulturpolitikk. I noen land engasjerte man forskere til å gjøre jobben, i andre land snarere toppbyråkrater. Evalueringene omfattet både nasjonale og utenlandske forskere eller

eksperter. Det begynte med evalueringer av Frankrike og Sverige. Ca 25 land – fra Albania via Italia og Portugal til Ukraina – ble evaluert fra 1988 til 2007. Av en eller annen grunn ville imidlertid ikke norske og danske kulturpolitikere underkaste seg en slik evaluering. Noen rapporter og bøker fra disse prosjektene framstår fortsatt som relativt solide og relevante forskningsarbeid.

Utover 1980- og 90-tallet vokste det således fram et særskilt internasjonalt "research community" innenfor forskningsbasert utredning på kulturfeltet. Denne utredningsvirksomheten var og er nært knyttet til internasjonale organer som Europarådet og UNESCO, og etter hvert EU. I de seinere år har de internasjonale organene – og særlig EU – vært mest interesserte i å bestille den typen overdrevent optimistiske utredninger om "kultur og næring", "kreative industrier" og "kulturelt entreprenørskap" som jeg nevnte foran (KEA European Affairs 2009). Slik "eurokulturpolitikkforskning" har ofte hatt en problematisk tett kopling til de internasjonale oppdragsgiverne, noe som har medført svak teoriorientering, hovedvekt på deskriptive studier og nokså sterk tilbøyelighet til legitimeringsforskning. Det er også typisk for slike utredninger at de ofte mangler en identifiserbar ansvarlig forfatter (eller forfattere). Den problematiske utviklingen kan ha sammenheng med at det er etablert en rekke sterkt markedsavhengige tenketanker og konsulentfirmaer som levrer slike ukritisk positive utredninger og evalueringer til de oppdragsgiverne innenfor kulturforvaltning og kulturliv som er i stand og villig til å betale for det. Norge er ikke noe unntak.

Parallelt med "eurokulturpolitikkforskningen" ble det på 1980- og 90-tallet etablert internasjonale nettverk eller paraplyorganisasjoner for ulike typer kultur-

arbeiderstudier. Et eksempel er ENCATC – the European Network of Cultural Administration Training Centres (etablert i Warsawa i 1992), et annet er AIMAC – the International Association of Arts and Cultural Management (etablert i Montreal i 1991). Internasjonale organisasjoner som Europarådet og EU har støttet opp om etableringen av slike nettverk. Nettverkene har også tatt noen famlende initiativer for å fremme kulturpolitisk forskning. *Det* har de i liten grad lyktes med. Viktigere har det vært at konferanser og seminarer innenfor disse nettverkene har fungert som uformelle møteplasser for folk med forskningsinteresser. Under slike uformelle møter er det blitt knyttet varige faglige kontakter og lansert fruktbare forslag til formidlingsarenaer for kulturpolitisk forskning.

Dette var et viktig utgangspunkt for den ”akademiske vendingen” som skjedde innenfor internasjonal kulturpolitikkforskning fra tidlig på 1990-tallet. Det ble stadig mer åpenbart at forskningen måtte frigjøre seg fra den tette koplingen til politisk-administrative oppdragsgivere. Skulle kvaliteten heves, måtte forskningen utsettes for den typen strenge kriterier og prosedyrer for kvalitetsvurdering og gjensidig kollegial kritikk som er velkjent på andre akademiske forskningsfelt. Når det ble satset på slike strukturerte forskningskonferanser og referee-basert tidsskriftkanaler som særlig er kjent fra internasjonale samfunnsfag og realfag, hang det nok sammen med at forskningsfeltet i utgangspunktet befant seg på et lavt trinn i det institusjonaliserte akademiske hierarkiet. Valget av akademisk ”stil” var således delvis strategisk begrunnet. Oliver Bennett, professor ved University of Warwick i England, tok initiativ til å opprette ”the European Journal of Cultural Policy” i 1994 (seinere: ”The International Journal of Cultural Policy”). Dette tids-

skriftet blir i dag vurdert som det fremste referee-tidsskriftet i verden på feltet.⁵ Redaksjonen er sammensatt av forskere fra en rekke internasjonale forskningsmiljøer. I 1998 ble det også etablert et eget referee-basert Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, med basis ved Högskolan i Borås, Sverige.

En annen viktig side av den akademiske institusjonaliseringen av kulturpolitikkforskning, både i Norge, i Norden og internasjonalt, er knyttet til etableringen av regelmessige forskningskonferanser. Tidlig på 1990-tallet opprettet norske kulturpolitikkforskere et nettverk for kulturpolitisk forskning som – med støtte fra Forskningsrådet – arrangerte årlige konferanser av dette slaget. Etter hvert kom også nordiske kollegaer med. Erfaringene med slike nokså stramt organiserte konferanser med paperframlegging, forberedte opposisjoner og profilerte ”keynote speakers” var såpass løfterike at det ble inngått en allianse med ”the International Journal of Cultural Policy” om å arrangere en regelmessig *internasjonal* konferanse om kulturpolitikkforskning hvert annet år. Den første ”International Conference on Cultural Policy Research” (ICCPR) gikk således av stabelen ved Universitet i Bergen høsten 1999.⁶ Deretter er nettverket blitt kraftig utvidet. Det ble arrangert tilsvarende, men etter hvert større, konferanser i Wellington 2002, Montreal 2004, Wien 2006, Istanbul 2008 og Jyväskylä i Finland i 2010. Nettverket av nordiske kulturpolitikkforskere arrangerer også en tilsvarende nordisk konferanse – i samarbeid med Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift – annet hvert år, det vil si de årene da det ikke blir arrangert verdenskonferanse.⁷

Det fins neppe noe internasjonalt eksempel på at nasjonale forskningsråd har vært en avgjørende drivkraft for å fremme kulturpolitisk forskning. Forskningsrådene

blir ofte preget av interessene til etablerte akademiske disipliner. Derfor kan de bli seint ute med å fange opp slike nye forskningsbehov. Norges forskningsråd har likevel støttet mer opp om kulturpolitisk forskning enn forskningsråd i andre land vi kjenner til. Kulturpolitiske problemstillinger sto riktignok knapt i fokus da Forskningsrådet (NAVF) startet opp sitt store program for ”kultur- og tradisjonsformidlende forskning” (KULT) i 1986. Derimot tok regionale miljøer på slutten av 1980-tallet selvstendige initiativer for å fremme forskning om ”kultur- og regional utvikling” (Arnestad 1995). Tidlig på 1990-tallet rettet dessuten både Kulturdepartementet og en nordisk evalueringskomité kritikk mot Forskningsrådets KULT-program for svak samfunnsvitenskapelig profil og manglende kulturpolitisk relevans (NAVF 1991:63, 80; Mangset 1993). Det førte til at KULT-programmet oppprioriterte finansiering av kulturpolitisk relevante prosjekter litt. Forskningsrådets gryende interesse for forskning om kulturpolitikk vedvarte også inn i neste kulturprogramperiode (1998-2002), særlig gjennom finansieringen av et stort prosjekt om kulturpolitikken historie (Dahl/ Helseth 2006). Seinere har humanistiske forskningsmiljøer med liten interesse for det kulturpolitiske feltet overtatt mye av hegemoniet over Forskningsrådets kulturforskningsprogrammer (Holst 2008). Norges forskningsråd har imidlertid ytt strategisk støtte til kulturpolitisk og kulturøkonomisk forskning ved enkelte institusjoner.

Kulturpolitikkforskning. Avgrensning og særtrekk

Gjennom den institusjonaliseringsprosessen som er beskrevet foran, er det likevel etablert et ganske vitalt internasjonalt forskerfelle-

skap omkring kulturpolitikkforskning. Det er sikkert et mye mindre, men kanskje et mer sammenholdt forskerfellesskap her enn innenfor ”cultural studies”. Mange nordiske forskere er aktive deltakere innenfor det internasjonale ”cultural policy research community”, men britiske og australske forskere utgjør utvilsomt den største gruppa – her som i ”cultural studies”. Samtidig har institusjonaliseringsprosessen ført med seg et vedvarende definisjons- og grenseforvaltningsarbeid: Forskningsfeltets innhold og grenser defineres og redefineres stadig, for eksempel gjennom refereevurderingene til tidsskrift som ”the International Journal of Cultural Policy” og gjennom utvelgelsen av papere til den internasjonale og den nordiske forskningskonferansen. Den internasjonale konferansen og det internasjonale tidsskriftet har også etablert nærmest identiske prinsippformuleringer. Det heter for eksempel at

the Journal acknowledges the multiplicity of meanings around the idea of culture and the inter-relationship of these meanings. However, whilst it takes a broad view of culture, encompassing a wide range of signifying practices that include the products of the media, the arts and various forms of government or religious display, the Journal will attempt to maintain a focus on policies relating to culture as symbolic communication rather than to culture in the anthropological sense as “a whole way of life”.⁸

Fokuset på kultur som ”symbolic communication” til forskjell fra kultur som ”a whole way of life” innebærer i praksis at denne typen kulturpolitikkforskning avgrenser seg til studier av et mer eller mindre klart definert kulturfelt, selv om denne

avgrensningen kan være både diskutabel, flytende og foranderlig. Dette skiller seg åpenbart fra den avgrensningen av "cultural politics" som man ofte finner i textbøker i "cultural studies", nemlig kulturpolitikk knyttet til "de politiske dimensjonene og maktforholdene som gjennomsyrrer alt det som i noen forstand lar seg definere som kultur", som Sørensen m.fl. skriver (2008: 236-37). Eller slik Barker (2004: 434) uttrykker det:

Cultural politics was defined as the power to name and represent the world, where language is constitutive of the world and a guide to action. Cultural politics can be conceived of as a series of collective social struggles organized around class, gender, race, sexuality, age etc. that seeks to redescribe the social in terms of specific values and hoped-for consequences.

Kulturpolitikken, slik den forstås av "cultural studies", er altså vanskelig å avgrense til noen bestemt(e) samfunnssektor(er). "Cultural policy research" er derimot sterkere knyttet til studiet av en særskilt samfunnssektor. Men at denne typen forskning avgrenser sitt forskningsobjekt med utgangspunkt i et smalere kulturpolitisk kulturbegrep, forhindrer ikke at den ofte tar i bruk et vidt kulturbegrep som analytisk redskap.

På den andre siden er nok kulturpolitikkforskningen mer åpen for ulike disiplinære tilnærminger enn "cultural studies" er. Kulturpolitikkforskning er et genuint flerfaglig forskningsfelt. I målformuleringen til "the International Journal of Cultural Policy" heter det således at tidsskriftet "publishes papers that reflect on cultural policy from any relevant discipline, provided they make an original academic contribu-

tion to the study of cultural policy".⁹ I praksis samler således forskningsfeltet forskere med ganske ulike teoretiske, metodiske og disiplinære tilnærminger, for eksempel litteraturvitere, statsvitere, historikere, sosiologer, kulturhistorikere og (klassiske) samfunnsøkonomer. Her er den politiske sosiologen Paul DiMaggio, samfunnsøkonomen William Baumol og sosiologen Pierre Bourdieu – som sjelden nevnes som interessante innenfor "cultural studies" – like sentrale teoretiske referanser som "cultural studies"-heltene Raymond Williams, Michel Foucault og Stuart Hall. Dermed unndrar kulturpolitikkforskningen seg lett den typen generell kritikk som kan bli reist mot "cultural studies". Mange innenfor kulturpolitikkforskning inngår likevel i en aktiv og fruktbar dialog med "cultural studies". De fleste kulturpolitikkforskere prioriterer i praksis et tverrfaglig kulturanalytisk perspektiv; de tar helst i bruk kvalitative metoder; de sverger gjerne til en sosialkonstruktivistisk epistemologi og tidvis også til en diskursanalytisk metodologi. Men forskningsfeltet ønsker altså også kvantitativt orienterte forskere velkomne (jf. Throsby 1997, Løyland/Ringstad 2007, Bille 2008).

Kulturpolitikkforskningens ønske om å bli akademisk stuerein viser seg for øvrig gjennom at både det internasjonale tidsskriftet og den internasjonale konferansen er ivrige etter å avgrense seg fra forskning og utredning som ensidig taler maktaveres og interessegruppers interesser. Det gjelder også maktavere og interessegrupper innenfor kulturlivet. I målformuleringene for tidsskriftet heter det således:

[p]apers based on research that is primarily "instrumental" (such as market research) or on research designed for the advocacy of a preconceived institutional position will not be accepted. This does

not exclude applied research of high academic quality, particularly research that advances methodology.¹⁰

Den internasjonale konferansen for kulturpolitikkforskning (ICCPR) anvender samme formulering i sitt "call for papers".¹¹ Slike målformuleringer har fungert som viktige barrierer mot press fra miljøer som driver ren legitimeringsforskning.

Teoretiske helter og kanoniske tekster

Kulturpolitikkforskningen preges altså av en sprikende disiplinær flerfaglighet. Det som forener, er en felles samfunns- og/eller kulturfaglig interesse for et særskilt sosialt felt eller et knippe av fenomenområder. Men er det da ingenting annet som forener kulturpolitikkforskning som forskningsfelt? Den svenske idéhistorikeren Anders Frenander (2008) har undersøkt saken mer systematisk. Han har – ved hjelp av en såkalt bibliometrisk studie av siteringspraksisen til bidragsyttere i "the International Journal of Cultural Policy" – undersøkt hvem som eventuelt er kulturpolitikkforskernes felles teoretiske helter. Men han finner ingen felles helter. Her er det ingen dominerende teoretikere som det "må" bli referert til. Dermed fins det heller ingen kanoniske tekster.

Det siste kan – mer anekdotisk – illustreres gjennom en serie bokanbefalinger i et ferskt nummer av "the International Journal of Cultural Policy" fra 31 internasjonale forskere på feltet.¹² De var blitt invitert til å skrive en kort anbefaling av en bok som hadde hatt betydning for deres egen tenkning, og som de ville råde nye studenter innenfor kulturpolitikkfeltet til å lese. For øvrig ble det ikke lagt noen restriksjoner; man kunne i prinsippet velge en

roman så vel som en fagbok. Anbefalingene sprikte i mange retninger. Bare én valgte en roman, nemlig Charles Dickens' "Hard Times". En annen valgte en såpass politisk profilert bok som Naomi Kleins "No Logo". For øvrig var det to som valgte bøker av Raymond Williams, to valgte bøker av Gramsci, to valgte bøker av Michel de Certeau, to valgte en bok av Cummings og Katz, én valgte en bok av Foucault, fire valgte bøker av Bourdieu, mens resten valgte andre enkeltbøker. Det er kanskje verdt å merke seg at tre av de fire som anbefalte bøker av Bourdieu, var *nordiske* forskere. For øvrig legger vi merke til at flere valgte bøker var knyttet til "cultural studies"-tradisjonen, men at også bøker innenfor helt andre fagtradisjoner ble valgt. Jakten på et enkelt eller et fåtall kanoniske verk var iallfall forgjeves i dette lille materialet.

Anders Frenander (2008) konkluderte *sin* bibliometriske studie med at kulturpolitikkforskningsfeltet er preget av pluralisme, ja nærmest av teoretisk og metodisk anarki. Kanskje er det fordi forskningsfeltet er nokså ungt; vi har kanskje å gjøre med et "pre-paradigmatisk" forskningsfelt, ifølge Frenander.

Avslutning

Vi har sett at både "cultural studies" og "cultural policy research" har gått gjennom typiske akademiske institusjonaliseringsprosesser. Det er opprettet forskernettverk, forskningskonferanser, vitenskapelige tidskrifter, forskningsinstitutter og studietilbud som har fungert som institusjonelle byggesteiner i etableringen av spesifikke forskerfellesskap. Hvis vi bruker Ben-David og Collins analyse av akademiske institusjonaliseringsprosesser som målestokk (jf. foran), ser vi at både "cultural studies" og

”cultural policy research” kan identifiseres med særskilte navn, den første mest som undervisningsdisiplin, den andre mest som forskningsfelt (Ben-David og Collins 1966). Både innenfor ”cultural studies” og ”cultural policy research” drives det empirisk forskning, trolig mest på sistnevnte felt. I hvilken grad vi har å gjøre med ”coherent system[s] of thought and research” (ibid:451), er mer diskutabelt, iallfall for kulturpolitikkforskningen sin del. Men en del akademikere identifiserer seg med disse fagfeltene, in casu med ”cultural studies” eller ”cultural policy research” (ibid:453-454). Det betyr ikke nødvendigvis at de gir helt slipp på sin fagidentitet som for eksempel historikere, sosiologer eller sosialantropologer. Dermed kan det også variere hvor klare grenser de – som ”cultural studies-” eller ”cultural policy”-forskere – trekker mot andre akademiske disipliner.

Noen av de berørte forskerne kan – i de akademiske stormenes hete – kanskje velge strategisk *når* de helst vil identifisere seg med ”cultural studies” eller ”cultural policy research”, og *når* de heller vil identifisere seg med mer tradisjonsrike og etablerte disipliner som historie eller sosiologi. De to formene for nye kulturstudier som vi har studert i denne artikkelen, har altså gjennomgått nokså forskjellige institusjonaliseringsprosesser inn i academia. Samtidig kan vi registrere to mer eller mindre konvergerende tendenser: Mens iallfall noen representanter for ”cultural studies” tar til orde for en mer pragmatisk disiplinær orientering i retning av å utdanne ”kulturelle teknikere”, strever kulturpolitikkforskningen for å unngå en altfor pragmatisk tilpasning til samfunnets makthavere og dermed for å oppnå høyere akademisk legitimitet. Framtida vil vise om de to fagområdene vil krysse hverandres spor.

Noter

1. At det kan være uenighet om hva som er skikkelig forskning, og hva som snarere er tåkeprat, er åpenbart, jf. for eksempel Jon Elster (2010) om ”tåkeprat” og ”obskurantisme”, og Harry G. Frankfurt (2009) om ”bullshit”.
2. Jf. boka ”French Theory. How Foucault, Derrida, Deleuze, & Co. transformed the Intellectual Life of the United States” (Cusset 2008), der forfatteren analyserer påvirkningen som en serie franske intellektuelle, for eksempel Foucault, Derrida, Baudrillard, Althusser og Barthes, hadde på amerikansk akademisk liv, særlig innenfor kulturstudier, på 1980- og 90-tallet. Andre forfattere som ofte nevnes i samme åndedrag, er Lyotard, Poulantzas, Guattari, Lacan og Kristeva. De fleste av disse avfeies for øvrig av Elster (2010) som tåkefyrster eller obskurantister. Samme dom blir Pierre Bourdieu, en viktig inspirator for kulturpolitikkforskningen, til del.
3. Peacock eksemplifiserer blant annet med hvordan kulturokonomiske ”impact studies” har latt seg misbruke til overdrevne konklusjoner om kulturens økonomiske ringvirkninger/ økonomiske betydning.
4. Min oversettelse.
5. Jf. Arts Management Journal Ratings. A Report of an Examination of the Perceptions of Journal Quality by Arts Management Academics, The Centre for Leisure Management Research, Deakin University, 2006. Innenfor det norske tellekantsystemet er tidsskriftet rangert på nivå 2.
6. Konferansen ble initiert som formidlingsdelen av et forskningsprosjekt under Program for kulturstudier under Norges forskningsråd med artikkelforfatteren som prosjektleder. UiB var vertskap for konferansen.
7. Nordiske kulturpolitikkforskningskonferanser er således blitt arrangert ved Universitetet i Aarhus i 2003, Högskolan i Borås i 2005, Høgskolen i Telemark, Bø, i 2007 og Universitetet i Jyväskylä i 2009.
8. <http://www.tandf.co.uk/journals/titles/10286632.asp>
9. <http://www.tandf.co.uk/journals/titles/>
10. <http://www.tandf.co.uk/journals/titles/10286632.asp>
11. <https://www.jyu.fi/en/congress/iccpr2010/call-forpapers>
12. The International Journal of Cultural Policy, Vol. 16, Number 1, February 2010, Special Issue: Cultural Policy Review of Books.

Referanser

Arnestad, G. 1995. *Kultur- og regionalutvik-*

- ling. Oslo: TANO.
- Barker, C. 2004. *Cultural Studies. Theory and Practice*. Sage (først publisert 2000).
- Ben-David, J./Collins, R. 1966. "Social Factors in the Origin of a New Science: The Case of Psychology". I: *American Sociological Review*, Vol. 31, No. 4, s. 451–465.
- Bennett, T. 1998a. "Cultural Studies: A reluctant discipline". *Cultural Studies* 12 (4), 528–545.
- Bennett, T. 1998b. "Culture and Policy – Acting on the Social". *The International Journal of Cultural Policy*, Vol.4, No. 2, pp. 271–289.
- Bille, T. 2008. "Cohort effects, age effects, and period effects in the participation in the arts and culture in Denmark 1964–2004." *The International Journal of Cultural Policy*. Vol. 14, no 1, pp. 113–137.
- Clark, B. R. 1972. "The Organizational Saga in Higher Education". I: *Administrative Science Quarterly*, Vol. 17, No. 2, s. 178–184.
- Cunningham, S. (1992): "The Cultural Policy Debate Revisited", *Meanjin*, 51 (3).
- Cummings, M. C./Katz, R.S. 1987. *The Patron State. Government and the Arts in Europe, North America, and Japan*. Oxford University Press. New York
- Cusset, F. 2008. *French Theory. How Foucault, Derrida, Deleuze, & Co. Transformed the Intellectual Life of the United States*. University of Minnesota Press.
- Dahl, H.F./Helseth, T. 2006. *To knurrende løver. Kulturpolitikens historie 1814–2014*. Universitetsforlaget. Oslo
- Danielsen, A. 2006. *Behaget i kulturen. En studie av kunst- og kulturpublikum*. Bergen: Norsk kulturråd/ Fagbokforlaget.
- Dubois, V./Georgakakis, D. 1993. "Sciences sociales et politiques culturelles. Entre-tiens avec Joffre Dumazedier et Augustin Girard". *Politix*, No 24, 1993.
- Elster, J. 2010. "Paris tur retur". I Slagstad, R. (red.): *Elster og sirenenes sang*, PAX, Oslo.
- Featherstone, M. 1991. *Consumer Culture & Postmodernism*, Sage, London.
- Frankfurt, H.G. 2008. *Om bullshit*. Krakiel forlag, Oslo.
- Frenander, A. 2008. *What are they doing, the cultural policy researchers? Or: The theoretical universe of cultural policy research (del 1, 2 og 3)* (paper til ICCPR 2008). <http://iccpr2008.yeditepe.edu.tr/papers.html>
- Garnham, N. 2005. "From Cultural to Creative Industries: An analysis of the implications of the 'creative industries' approach to arts and media policy making in the United Kingdom". I: *The International Journal of Cultural Policy*, Vol. 11, No. 1.
- Gran, A.B. og De Paoli, D. 2005. *Kunst og kapital. Nye forbindelser mellom kunst, estetikk og næringsliv*. Pax. Oslo
- Holst, C. 2008. *Et blikk utenfra*. NFR-Program for kulturforskning.
- KEA European Affairs (2009): *The Impact of Culture on Creativity*. A Study prepared for the European Commission (Directorate-General for Education and Culture), June 2009.
- Løyland, K./Ringstad, V. 2007. Norwegian subsidized theatres – failure or future? *The International Journal of Cultural Policy*. Vol. 13, no 4, s. 407–17.
- Mangset, M. 2009. *The Discipline of historians. A comparative study of historians' constructions of the discipline of history in English, French and Norwegian Universities*. PHD-avhandling, UiB Bergen/ Science Po, Paris.

- Mangset, P. 1984. *Kultursekretæren. Mellom byråkrati og profesjon*. Universitetsforlaget, Stavanger.
- Mangset, P. 1992. *Kulturliv og forvaltning. Innføring i kulturpolitikk*. Universitetsforlaget, Oslo
- Mangset, P. 1993. *Forskning om kulturpolitikk. Akademisk bakevje eller forskningsfelt i vekst?* Kults skriftserie, nr. 19. NAVF, Oslo.
- Mangset, P. 2009. "Fortellinger om kulturelt entreprenørskap". I: P. Mangset/S. Røyseng (red.). *Kulturelt entreprenørskap*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Mangset, P./Røyseng, S. (red.). 2009. *Kulturelt entreprenørskap*. Fagbokforlaget.
- McGuigan, J. 1996. *Cultural Policy and Public Sphere*. Routledge, London/New York.
- McGuigan, J. 2004. *Rethinking Cultural Policy*. Open University Press.
- Ministère de la Culture. 1993. *Trente ans d'études au service de la vie culturelle*. (Rapport fra konferanse ved Augustin Girards avgang.) Paris: Ministère de la culture.
- Mitchell, R./Fisher, R. 1992. *Professional Managers of the Arts and Culture? The training of cultural administrators and arts managers in Europe – trends and perspectives*. Helsinki. Circle-publication, No. 4. Council of Europe.
- Nielsen, H.K. 1999. "Critical Public Agent or Hired Hand? Perspectives for Research on Cultural Policy." *The International Journal of Cultural Policy*, Vol. 5, No. 2, pp. 183–198.
- NAVF, 1991. *KULT-evaluering. Evaluering av hovedinnsatsområdet Kultur- og tradisjonsformidlende forskning*, Rådet for humanistisk forskning (RHF), Oslo.
- Peacock, A. 1991. "Economics, Cultural Values and Cultural Policies". *The Journal of Cultural Economics*, 15, 2.
- Puffelen, F. v. 1996. "Abuses of Conventional Impact Studies in the Arts". *The European Journal of Cultural Policy*, Vol. 2, No. 2, pp. 241–254.
- Ringstad, V. 2005. *Kulturokonomi*. Cap-pelen, Oslo.
- Røyseng, S., Mangset, P. & Borgen, J. 2007. "Young Artists and the Charismatic Myth." *The International Journal of Cultural Policy*, Vol. 13, No. 1.
- Sørensen, A.S., Høystad, O.M., Bjurström, E. og Vike, H. 2008. *Nye kulturstudier. En innføring*. Spartacus forlag, Oslo.
- Throsby, D. 1997. Sustainability and culture. Some theoretical issues. I: *The International Journal of Cultural Policy*, Vol. 4, issue 1, s. 7–19.
- Williams, R. 1989. *Resources of hope. Culture, Democracy, Socialism*. Verso. London – New York.